

**Руслана Кривенкова**

**СОЦІО-КУЛЬТУРНІ НАСЛІДКИ ПАНДЕМІЇ COVID–19  
В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ: ДЕРЖАВНОУПРАВЛІНСЬКИЙ  
АСПЕКТ**

Пандемія COVID–19 зробила значний вплив на усі галузі світової економіки, зокрема сфера туризму зазнала одних з найскладніших ударів, втрат та випробувань. Однак варто виокремити й позитивні соціо-культурні наслідки пандемії в туристичній галузі, які можна спостерігати у сприянні розвитку внутрішнього туризму та у формуванні туристичного потенціалу України як одного із чинників консолідації українського суспільства. Це, у свою чергу, є одним із ключових питань державного управління, яке стосується підтримки туристичної галузі на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Потрібно констатувати, що, маючи потужний туристичний потенціал, Україна недостатньо його реалізує. Як показує практика багатьох закордонних

держав, максимальне використання наявного туристичного потенціалу країни і розвиток на його базі туристичної індустрії є одним із найважливіших засобів підвищення економічного добробуту та інтеграції у світову економіку.

Сформовано авторське бачення поняття «туристичний потенціал» як сукупності туристичних ресурсів, туристичних продуктів, туристичних послуг і туристичних можливостей певної території, які органи державної влади, органи державного управління, органи місцевого самоврядування та учасники відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, використовують з перспективою розвитку туристичної галузі та консолідації суспільства на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Туристичний потенціал є основою системи конкурентних переваг України, адже потенціал – це, у першу чергу, переваги, які має територія порівняно з іншими подібними територіями і може ефективно використовувати їх для подальшого розвитку. За допомогою туристичного потенціалу як сукупності конкурентних переваг тієї чи іншої території (країни, регіону чи окремого населеного пункту) шляхом належного державного управління є можливість обслуговувати цільові туристичні ринки, відповідаючи попиту на туристичні послуги та туристичній пропозиції як основним важелям вказаних ринків.

В основі туристичного потенціалу знаходиться забезпечення туристичних потреб шляхом цільового використання природних, історико-культурних та інфраструктурних (соціально-економічних) туристичних ресурсів з метою розвитку туристичної діяльності на визначеній території. Таким чином, туристичний потенціал є базовим фактором формування та розвитку туристичної сфери на території країни.

Державне управління туристичною галуззю є особливо важливим для безпеки внутрішніх та іноземних туристів, а також працівників зазначеної сфери, які надають послуги перевезення, розміщення, харчування та інші додаткові екскурсійно-туристичні послуги.

Туризм є одним з державних пріоритетів розвитку економіки й культури України та створює умови для туристичної діяльності (ст. 6 Закону України «Про туризм» [2]). Туристична галузь є сектором економіки України, яка найбільше потребує підтримки з боку державного управління на сучасному етапі в умовах пандемії COVID–19.

Значного поширення отримали нереалізовані туристичні продукти, які хоча були остаточно сформовані для туристів, однак через введення карантинних та інших обмежень не були продані. Для формування туристичного потенціалу України особливе значення мають потенційні, латентні (приховані) туристичні продукти, які в перспективі можна сформувати та реалізувати.

Туристична сфера для України є однією з найбільш перспективних, оскільки розвиток туризму відіграє важливу роль у вирішенні різних соціальних та економічних проблем. Наприклад, за рахунок туризму виникають нові робочі місця, створюються передумови для покращення платіжного балансу країни та рівня освіти, впроваджуються нові засоби поширення інформації, а власне формування туристичного потенціалу є чинником консолідації українського суспільства.

Потрібно констатувати, що туристична галузь належить до компетенції Міністерства культури та інформаційної політики (МКІП) України. До структури МКІП України відноситься Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ) як центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику в галузі туризму. Окрім МКІП України, сприяння внутрішньому туризму визначено також Міністерством розвитку громад та територій України у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [1]. У нинішній час необхідна співпраця між вказаними вище органами державної влади України в туристичній галузі для успішного формування та реалізації туристичного потенціалу України як чинника консолідації українського суспільства та підтримки туристичної сфери України в умовах пандемії COVID–19.

Варто акцентувати, що внутрішній туризм України не був готовий до пандемії COVID–19, зокрема до збільшення туристичного попиту громадян України на українські туристичні продукти. Саме тому виникла ситуація, коли з'явилась можливість часткової переорієнтації туристичних агенцій на внутрішні тури Україною замість закордонних турів.

Г. Михайліченко зазначає, що український туристичний продукт, який є «новим європейським продуктом» (доступним, цікавим, атрактивним), знаходиться на стадії зростання, а отже, має високий потенціал довгострокового й дохідного (для держави та її економічних резидентів) зростання [3, с. 367]. Політика формування ринку туристичних послуг має відповідати критеріям соціальної та економічної ефективності, екологічної безпеки тощо, тому важливим є дослідження державного управління формуванням туристичного потенціалу України в умовах пандемії COVID–19.

Загальною світовою тенденцією є сприяння розвитку туристичної галузі та формуванню туристичного потенціалу країни, створення ефективних державноуправлінських інституцій, до компетенції яких належить туристична сфера, надання значної інвестиційної допомоги для формування туристичного потенціалу та сприяння розвитку основних туристичних регіонів держав.

Формування та розвиток туристичного потенціалу України є одним із першочергових завдань державного управління туристичною галуззю, яке сприяє створенню позитивного туристичного іміджу України, допомагає подолати негативні наслідки пандемії COVID–19, такі, як зменшення туристичних потоків та, відповідно, зменшення прибутків від туризму.

На сучасному етапі важливим є визначення пріоритетних напрямів розвитку туристичного потенціалу України, які дадуть змогу органам державної влади сконцентрувати зусилля на найголовніших видах туризму в Україні, з допомогою яких можна оптимально здійснювати вплив на формування та розвиток туристичного потенціалу. Зокрема найперспективнішим є розвиток сільського, гастрономічного та історико-культурного видів туризму. Потрібно зазначити, що поширення пандемії COVID–19 «сприяло» тому, що велика кількість громадян України знайшла можливості поїхати на відпочинок у сільську місцевість під час карантинних заходів та періоду локдауна.

А. Кравченко та В. Бойко [4] акцентують увагу на цифровізації туристичної галузі в період пост-COVID-19 і констатують, що для України актуальним є розроблення стратегії цифрової трансформації процесів у ланцюжку надання туристичних послуг та відповідного бронювання. Цифрова трансформація туристичної галузі буде важливим фактором її зростання через необхідність надання інформації споживачам.

Державне управління туристичною галуззю, зокрема природними та історико-культурними туристичними ресурсами, варто удосконалити шляхом встановлення допустимих норм максимального туристичного навантаження в умовах пандемії COVID-19, визначивши максимальну пропускну здатність відповідних категорій природних та історико-культурних туристичних об'єктів приймати певну кількість туристів зі встановленням карантинних норм та дистанцій між туристами та обслуговуючим персоналом відповідних природних та історико-культурних пам'яток.

Формування туристичного потенціалу України в умовах пандемії допомогло українському суспільству виявити більший інтерес не до зарубіжних туристичних об'єктів, а відкрити для себе унікальні природні та історико-культурні туристичні пам'ятки України. Подорожі в інші області України допомогли побачити територію рідної держави та краще її пізнати у культурному відношенні. Таким чином, з'явилась можливість віднайти «консолідаційний зміст» у подорожах Україною та стати більш національно свідомими громадянами своєї держави, які пізнають культуру та побут інших областей. Отже, пандемія COVID-19 стала водночас і викликом, і можливістю для державного управління формуванням та розвитком туристичного потенціалу України як одного із чинників консолідації українського суспільства.

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 05 серп. 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. Про туризм: Закон України від 15 вер. 1995 р. № 324/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Михайліченко Г. І. Інноваційний розвиток туризму: моногр. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 608 с.
4. Кравченко А. В., Бойко В. В. Цифровізація туристичної галузі в пост-Covid-19 період. *Ефективна економіка*. 2021. №2. URL: [http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2\\_2021/98.pdf](http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/98.pdf)